

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

N Á L E Z

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

II. ÚS 166/05-33

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 13. októbra 2005 v senáte zloženom z predsedu Jána Mazáka, zo sudkyne Ľudmily Gajdošíkovej a sudcu Alexandra Bröstla o sťažnosti M. S., bytom K., M. J., bytom K., a J. P., bytom B., zastúpených advokátom JUDr. M. K., K., vo veci namietaného porušenia ich základného práva na prerokovanie vecí bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a práva na prejednanie vecí v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Košice - okolie v konaní vedenom pod sp. zn. 14 C 309/92 takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo M. S., M. J. a J. P. na prerokovanie vecí bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a ich právo na prejednanie vecí v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Košice - okolie v konaní vedenom pod sp. zn. 14 C 309/92 porušené bolo.

2. Okresnému súdu Košice - okolie p r i k a z u j e , aby v konaní vedenom pod sp. zn. 14 C 309/92 konal bez zbytočných priet'ahov.

3. M. S. p r i z n á v a finančné zadost'učinenie 60 000 Sk (slovom šesťdesiatisíc slovenských korún), ktoré jej je Okresný súd Košice - okolie p o v i n n ý vyplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

4. M. J. p r i z n á v a finančné zadost'učinenie 60 000 Sk (slovom šesťdesiatisíc slovenských korún), ktoré jej je Okresný súd Košice - okolie p o v i n n ý vyplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

5. J. P. p r i z n á v a finančné zadost'učinenie 60 000 Sk (slovom šesťdesiatisíc slovenských korún), ktoré mu je Okresný súd Košice - okolie p o v i n n ý vyplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

6. Okresný súd Košice - okolie j e p o v i n n ý uhradiť M. S., M. J. a J. P. trovy právneho zastúpenia 12 905 Sk (slovom dvanásťtisícdeväťstopäť slovenských korún) na účet advokáta JUDr. M. K., K., do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bolo 16. júna 2005 doručené podanie M. S., bytom K., M. J., bytom K., a J. P., bytom B. (ďalej len „sťažovatelia“), zastúpených advokátom JUDr. M. K., K., ktoré bolo označené ako „*Sťažnosť podľa článku 127 ods. 1 Ústavy SR*“. Z obsahu sťažnosti vyplynulo, že sťažovatelia namietajú porušenie ich základného práva na konanie bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na prejednanie vecí v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Košice - okolie

(ďalej len „okresný súd“) ako žalovaní vo veci vedenej pod sp. zn. 14 C 309/92 o určenie neplatnosti darovacej zmluvy o prevode nehnuteľností.

Sťažovatelia vo svojej sťažnosti okrem iného uviedli:

„... Žaloba bola podaná u odporcu 19. júna 1992. Odporca rozhodol rozsudkom z 28. januára 1994. Proti tomuto rozsudku podal odvolanie žalobca J. P. Uznesením z 29. novembra 1995 krajský súd zrušil rozsudok súdu prvého stupňa a vec mu vrátil na ďalšie konanie a nové rozhodnutie. Odporca opätovne rozhodol vo veci 23. mája 1997. Proti tomuto rozsudku podal odvolanie žalobca J. P. Uznesením z 18. novembra 1999 sp. zn. 14 Co 524/97 Krajský súd v Košiciach opätovne zrušil rozsudok súdu prvého stupňa a vec mu vrátil na ďalšie konanie. Spis spolu so zrušujúcim uznesením krajského súdu bol vrátený odporcovi 18. mája 2000.

Od zrušenia prvostupňového rozhodnutia krajským súdom sa uskutočnili štyri pojednávania, a to 10. januára 2002, 14. februára 2002, 23. apríla 2003 a 30. novembra 2004.

Podaním z 21. apríla 2005 podali sme predsedovi odporcu sťažnosť na prieťahy v konaní, pričom okrem namietaných celkových prieťahov v konaní ako takom, osobitne sme poukázali na prieťahy súvisiace s pojednávaniami určenými na 02. februára 2005, 20. apríla 2005 a 28. septembra 2005. Predseda odporcu nám listom z 25. mája 2005 oznámil, že došlo k preročeniu termínu pojednávania 01. júla 2005. V dôsledku žiadosti právneho zástupcu žalobcu bolo toto pojednávanie odročené na 28. septembra 2005. K prieťahom v konaní ako takom, teda v celosti, sa predseda odporcu nevyjadril vôbec.“

Na základe uvedených skutočností sťažovatelia navrhli, aby ústavný súd vydal tento nález:

„Právo sťažovateľov 1, 2 a 3 na prejednanie veci bez zbytočných prieťahov zakotvené v čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky, ako aj právo na prejednanie veci v primeranej lehote v zmysle čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd bolo postupom Okresného súdu Košice - okolie vo veci sp. zn. 14 C 309/1992 porušené.

Okresnému súdu Košice - okolie sa prikazuje, aby vo veci sp. zn. 14 C 309/1992 konal v zmysle príslušných ustanovení Občianskeho súdneho poriadku.

Ústavný súd Slovenskej republiky priznáva sťažovateľom 1, 2 a 3 finančné zadosťučinenie vo výške po 200.000,- Sk každému z nich, ktoré je povinný vyplatiť Okresný súd Košice - okolie do 2 mesiacov od právoplatnosti.

Okresný súd Košice - okolie je povinný nahradiť sťažovateľom 1, 2 a 3 trovy tohto konania na účet právneho zástupcu do 30 dní od právoplatnosti.“

Ústavný súd predbežne prerokoval sťažnosť sťažovateľov na neverejnom zasadnutí senátu podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) a keďže nezistil dôvody na jej odmietnutie podľa § 25 ods. 2 citovaného zákona, rozhodol uznesením č. k. II. ÚS 166/05-7 zo 6. júla 2005 o jej prijatí na ďalšie konanie.

Po prijatí sťažnosti na ďalšie konanie ústavný súd vyzval 27. júla 2005 právneho zástupcu sťažovateľov a predsedu okresného súdu, aby sa vyjadrili k otázke vhodnosti ústneho pojednávania, a predsedu okresného súdu zároveň vyzval, aby sa vyjadril aj k sťažnosti prijatej na ďalšie konanie.

Právny zástupca sťažovateľov v odpovedi na výzvu oznámil ústavnému súdu listom z 2. augusta 2004 (doručeným ústavnému súdu 3. augusta 2005), že netrvá na ústnom pojednávaní ústavného súdu.

Predseda okresného súdu vo svojom vyjadrení k sťažnosti z 15. augusta 2005 (sp. zn. Spr. 728/05 doručenom ústavnému súdu 16. augusta 2005) okrem iného uviedol:

„... Čo sa týka predmetu sťažnosti je pravdou, že vec je na súde 13 rokov.

Od 17. 8. 2001 je vec sledovaná predsedom súdu na základe sťažnosti J. P. Vo veci sa pravidelne konalo. Navrhovatelia boli vyzývaní na odstraňovanie väd, ako aj doplnenie čiastočnej zmeny žalobného petitu.

Vo veci boli vytýčené termíny pojednávania, avšak termíny pojednávania na deň 2. 2. 2005 a 20. 4. 2005 boli odročené z dôvodu práceneschopnosti pojednávajúcej sudkyne, ako aj z dôvodu žiadosti právneho zástupcu sťažovateľov.

Posledný termín pojednávania bol stanovený na deň 28. 9. 2005, avšak z dôvodu, že právny zástupca odporcov požiadal o skorší termín, bol preročený na deň 1. 7. 2005, ktorý však bol na základe žiadosti právneho zástupcu sťažovateľov opätovne preročený na deň 28. 9. 2005.

Oznamujeme Vám, že netrváme na ústnom pojednávaní.“

II.

Sťažovatelia sa svojou sťažnosťou domáhajú vyslovenia porušenia ich práva upraveného v čl. 48 ods. 2 ústavy, podľa ktorého „Každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prietáhov...“, a porušenia práva upraveného v čl. 6 ods. 1 dohovoru, podľa ktorého „Každý má právo na to, aby jeho vec bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom...“, v konaní okresného súdu vedenom pod sp. zn. 14 C 309/92.

Ústavný súd pri rozhodovaní o sťažnostiach namietajúcich porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru vychádza zo svojej ustálenej judikatúry, v súlade s ktorou účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov je odstránenie právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním veci na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím súdu.

Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným prietáhom v konaní, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, ústavný súd v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (II. ÚS 813/00,

I. ÚS 20/02, III. ÚS 111/02, IV. ÚS 74/02) zohľadňuje tri základné kritériá, ktorými sú právna a faktická zložitosť veci, o ktorej súd rozhoduje (1), správanie účastníka súdneho konania (2) a postup samotného súdu (3). Za súčasť prvého kritéria ústavný súd považuje aj povahu prejednávanej veci.

Pri vyhodnotení doterajšieho konania okresného súdu vo veci sp. zn. 14 C 309/92 podľa uvedených kritérií ústavný súd dospel k týmto záverom:

1. Pokiaľ ide o právnu a faktickú zložitosť veci, ústavný súd konštatuje, že spor o určenie platnosti darovacej zmluvy tvorí súčasť štandardnej rozhodovacej agendy všeobecných súdov, preto vec nemožno posúdiť ako právne a skutkovo zložitú. Pri sústredenom postupe okresného súdu ju bolo možné uzavrieť bez zbytočných prietáhov. Na právnu alebo skutkovú zložitosť veci nepoukázal ani predseda okresného súdu. Podľa názoru ústavného súdu žiadna skutková zložitosť súvisiaca s potrebou dokazovania nemôže ospravedlniť doterajšiu dĺžku konania (viac ako trinásť rokov).

2. Pokiaľ ide o správanie sťažovateľov ako účastníkov súdneho konania, ústavný súd konštatuje, že správanie sťažovateľov ako odporcov žiadnym právne významným spôsobom neprispelo k zbytočným prietahom v označenom konaní a k doterajšej dĺžke konania.

V súvislosti s označeným konaním, ktoré začalo 19. júna 1992, ústavný súd v súlade so svojou doterajšou rozhodovacou činnosťou (I. ÚS 49/03) uvádza, že ústavný súd ochraňuje ústavnosť spôsobom, ktorý upravuje ústava a zákon o ústavnom súde, ktorý nadobudol účinnosť 15. februára 1993. Neobsahuje ustanovenie o spätnej účinnosti, preto ústavný súd nemá oprávnenie konať a rozhodovať o porušení práv fyzickej osoby, ku ktorému došlo pred 15. februárom 1993, a preto sa ústavný súd v danom prípade sústredil len na posúdenie správania sťažovateľov i postupu okresného súdu po tomto dátume.

3. Tretím kritériom, ktorého použitím ústavný súd zisťoval, či došlo k zbytočným prietahom v súdnom konaní sp. zn. 14 C 309/92, bol postup okresného súdu.

Žaloba o neplatnosť darovacej zmluvy o prevode nehnuteľností bola okresnému súdu podaná 19. júna 1992. Po prípravných úkonoch okresný súd nariadil pojednávanie na 27. január 1993 a za účelom vypočutia svedkov na 21. apríl 1993. Po rozšírení žaloby 17. mája 1993 okresný súd neurobil 8 mesiacov žiadny úkon a na treťom pojednávaní 28. januára 1994 rozhodol rozsudkom vo veci samej.

Žalobca sa proti rozsudku odvolal 28. apríla 1994 (odôvodnenie 25. mája 1994). Okresný súd po 5 mesiacoch dal pokyn na zaslanie odvolania žalovaným a spis postúpil 4. novembra 1994 Krajskému súdu v Košiciach (ďalej len „krajský súd“).

Krajský súd uznesením sp. zn. 15 Co 304/94 z 29. novembra 1995 zrušil rozsudok súdu prvého stupňa a vrátil mu vec na ďalšie konanie (spis bol doručený okresnému súdu 24. januára 1996).

Po pridelení veci 19. marca 1996 okresný súd nariadil pojednávanie na 14. november 1996, ktoré bolo odročené na 12. december 1996. Ďalšie pojednávanie nariadené na 23. január 1997 bolo preročené na 13. február 1997. Okresný súd ďalej na pojednávaní 23. mája 1997 vyhlásil rozsudok. V tomto období okresný súd konal relatívne plynulo a bez prieťahov v konaní. Právny zástupca žalobcu sa proti rozsudku okresného súdu odvolal 14. júla 1997.

Odvolací spis bol krajskému súdu doručený v októbri 1997. Krajský súd nariadil pojednávanie na 18. november 1999, na ktorom uznesením č. k. 14 Co 524/97-217 zrušil rozsudok súdu prvého stupňa a vrátil mu vec na ďalšie konanie (spis bol doručený okresnému súdu 18. mája 2000).

Od zrušenia rozhodnutia súdu prvého stupňa krajským súdom, t. j. od 18. mája 2000, sa uskutočnilo päť pojednávaní, a to 10. januára 2002, 14. februára 2002, 23. apríla 2003, 30. novembra 2004 a 20. apríla 2005. Tieto pojednávania sa opakovane týkali zmeny žalobného petitu zo strany žalobcu, ako aj doplnenia dokazovania. Piata sudkyňa vo veci urobila prvý úkon po roku od pridelenia spisu (spis pridelený 19. mája 2003, prvá výzva

urobená 27. mája 2004). Okresný súd sa až na pojednávaní 30. novembra 2004, t. j. po 12 a pol roku od začatia konania, začal zaoberať posudzovaním možnosti nariadiť znalecké dokazovanie. Ostatné z uvedených pojednávaní bolo odročené pre práceneschopnosť sudkyne. V tejto súvislosti ústavný súd dospel k záveru, že predovšetkým v tomto období okresný súd bol opakovane nečinný (počas druhej polovice roku 2000 a celého roku 2001, počas celého priebehu roku 2002), resp. konal so zbytočnými priet'ahmi, keďže neefektívne opakoval úkony, ktoré už predtým urobil, čo znamená, že jeho procesné úkony nesmerovali k odstráneniu právnej neistoty s'ťažovateľov a k rozhodnutiu vo veci samej).

Činnosť okresného súdu bola okrem uvedenej nečinnosti po opätovnom zrušení jeho rozsudku od roku 2000 (a nečinnosti počas obdobia ôsmich mesiacov pred vydaním prvého rozsudku vo veci počas roku 1993) aj v obdobiach, keď konal, neefektívna a nesústredená. Okresný súd síce dvakrát rozhodol o návrhu žalobcu, avšak žalobca dvakrát podal proti jeho rozsudkom odvolanie, ktorému súd vyššieho stupňa vždy vyhovel. Ústavný súd tiež konštatuje, že nezistil žiadne prekážky, ktoré by bránili tomu, aby procesné úkony okresného súdu nemohli byť vykonané skôr, a to aj s ohľadom na celkový doterajší priebeh konania (aj na skutočnosť, že o odvolaniach krajský súd rozhodoval spolu asi tri roky).

Ústavný súd so zreteľom na všetky uvedené skutočnosti konštatoval, že okresný súd vo veci namietanej s'ťažovateľmi ani po viac ako trinástich rokoch právoplatne nerozhodol vo veci samej. Doterajší postup okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 14 C 309/92 je poznačený zbytočnými priet'ahmi v konaní, čím bolo porušené aj základné právo s'ťažovateľov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov a právo na prejednanie ich záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

III.

1. V nadväznosti na svoje rozhodnutie o porušení základného práva s'ťažovateľov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru v zmysle § 56 ods. 3 zákona o ústavnom súde ústavný súd prikázal okresnému súdu, aby vo veci sp. zn. 14 C 309/92 konal bez zbytočných priet'ahov.

2. Keďže ústavný súd rozhodol, že postupom okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 14 C 309/92 došlo k porušeniu základného práva sťažovateľov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, zaoberal sa aj ich žiadosťou o priznanie finančného zadosťučinenia podľa čl. 127 ods. 3 ústavy.

Hoci ústavný súd prikázal okresnému súdu, aby v napadnutom konaní konal bez zbytočných prietáhov, je toho názoru, že porušenie základného práva sťažovateľov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru nemožno účinne odstrániť len uplatnením tejto jeho právomoci. V dôsledku toho považoval za potrebné rozhodnúť aj o priznaní finančného zadosťučinenia.

Sťažovatelia požadovali priznanie primeraného finančného zadosťučinenia po 200 000 Sk každému z nich, pričom svoju žiadosť odôvodnili takto:

„Domnievame sa, že doba, ktorá uplynula jednak od podania žaloby na súde 19. júna 1992, jednak od posledného vrátenia veci krajským súdom na nové rozhodnutie 18. mája 2000 až doposiaľ je neprimerane dlhá a ničím neospravedlniteľná. Právna neistota, v ktorej sa nachádzame už 13 rokov, trvá doposiaľ, keďže vo veci stále nebolo právoplatne rozhodnuté.“

Pri určení sumy primeraného finančného zadosťučinenia ústavný súd vychádzal zo zásad spravodlivosti, z ktorých vychádza Európsky súd pre ľudské práva, ktorý spravodlivé finančné zadosťučinenie podľa čl. 41 dohovoru priznáva so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu.

Ústavný súd vzhľadom na doterajší priebeh konania okresného súdu, ktorý vykazoval znaky zbytočných prietáhov v konaní, a zohľadňujúc tiež konkrétne okolnosti prípadu rozhodol, že sumu 60 000 Sk pre každého sťažovateľa možno považovať za primerané finančné zadosťučinenie podľa § 50 ods. 3 zákona o ústavnom súde.

3. Ústavný súd rozhodol aj o úhrade trov konania, ktoré sťažovateľom vznikli v súvislosti s ich právnym zastúpením v konaní pred ústavným súdom advokátom JUDr. M. K. Podľa § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde ústavný súd priznal sťažovateľom úhradu trov konania 12 905 Sk za dvakrát tri úkony po 2 501 Sk (s uplatnením zníženia o 20 %, pretože išlo o právne úkony urobené spoločne pre tri fyzické osoby) a po 150 Sk režijný paušál (vyhláška Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb).

Trovy konania je okresný súd povinný zaplatiť na účet právneho zástupcu (§ 31a zákona o ústavnom súde v spojení s § 149 Občianskeho súdneho poriadku).

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 13. októbra 2005